

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИВЧЕННЯ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В КНТЕУ

Дроба Н.П.,

кандидат пед. наук, доцент

Київський національний торговельно-економічний університет

Савченко Т.В.

кандидат технічних наук, доцент

Київський національний торговельно-економічний університет

У роботі наводиться методика підвищення ефективності навчання студентів економічного профілю технічним дисциплінам.

В работе приведена методика повышения эффективности обучения студентов экономического профиля техническим дисциплинам.

The methods of increasing of effectiveness of studying of students from economic departments to technical subjects are proposed in this paper/

У зв'язку з інтеграцією вищої освіти в освітній науковий простір Європи, вищі навчальні заклади України змушені модернізувати свою освітню діяльність у контексті європейських вимог. На тлі зменшення годин, виділених на викладення дисциплін, викладачі університетів намагаються не лише формувати у молоді науковий світогляд, а й розвивати творчий потенціал, спонукати до самостійного наукового пізнання, мотивувати до самоосвіти та самореалізації особистості, так формуючи майбутнього спеціаліста.

Питанням інноваційних перетворень у вищій школі, пошукам шляхів оптимізації навчального процесу, активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, підвищенню ролі самостійної роботи, рівнів фундаментальної та професійної підготовки, формуванню творчої особистості присвячені дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних педагогів, психологів, істориків.

Країна активно встановлює ринкові відносини, ставить високі вимоги до майбутніх спеціалістів з усіх галузей. Ринок праці вимагає спеціалістів, які можуть швидко пристосовуватись до постійних змін умов праці, здатних до самоосвіти, володіють високою професійною майстерністю, професійною мобільністю та компетенцією.

Викладачі технічних і технологічних університетів знаючи, що для кожного окремо взятого студента його професійна освіта є засобом не лише самореалізації, самоствердження

і самовираженням, а й є засобом стійкого соціального самозахисту та адаптації його до ринкових умов економіки, намагаються розвинути у студентів лідерські навички, вчать ставити цілі і прораховувати шляхи їх реалізації.

Кожна дисципліна, яка викладається в університеті, має свої цілі і завдання, свої методи реалізації та досягнення мети. Хочемо Вам запропонувати методику поліпшення якості вивчення технічних дисциплін (на прикладі вивчення фізики майбутніми технологами і товарознавцями в КНТЕУ).

Щороку в КНТЕУ студенти дають оцінку кожному викладачу, оцінюючи його за багатьма критеріями. Крім того, після вивчення кожної дисципліни самі студенти проходять ректорський контроль залишкових знань з кожної дисципліни. Аналізуючи результати такого контролю, спостерігалась закономірність: студенти мали низький рейтинг ректорського контролю з тієї дисципліни, яку вважали «непотрібною», або яку вивчали «під примусом», або яку потрібно «просто пережити». На відміну від студентів викладач дисципліни (а це показують відкриті заняття) викладався на всі 100%, і вважав, що «не знати і не вчити дисципліну просто не можливо».

От і постало риторичне питання: « ЧОМУ?».

Довгі пошуки необхідної методики роботи за даних умов не давали бажаного результату. Відвідавши семінар бізнес-лідерів СНГ Смільяна Морі і Боді Шефера, ми отримали відповіді на запитання. Другим кроком було запровадити отримані знання в практику. Крім того, ми зрозуміли, не доопрацювання викладача в тому, що він не зміг у повній мірі **мотивувати студента** до вивчення дисципліни, крім того самим студентом **не були поставлені цілі та шляхи їх реалізації**.

Рішення здавалося простим. Викладач повинен змінити тактику співпраці із студентом. При цьому не потрібно змінювати стиль викладення дисципліни, вимог до неї, знижувати планку рейтингової системи тощо. Просто потрібно адаптувати себе до нових умов праці. Ось тут і розкрилась вся складність ситуації.

Якщо сам викладач не хоче змінити ситуацію на краще, то ніякі поради йому не допоможуть. Перед тим, як розпочинати мотивацію студентів, викладач повинен бути ознайомленим з працями і рекомендаціями бізнес-лідерів і самому бути мотивованим. Як говорив Смільян Морі: «..мотивація - це автомобіль, який потрібно весь час підзаправляти». А дозправником повинен бути викладач. І саме викладач грає головну «партію» в оркестрі «навчання». Якщо викладач хоче, щоб його студенти мали найкращі результати, але не бачить шляху реалізації цього бажання, то звідки студенту знати, яким шляхом необхідно йти, щоб досягти високих результатів, на які сподівається викладач.

У статті журналу “NETWORK” Інна Гринь в рубриці “секрети наставника” записала, що ефективність наставника (викладача) вимірюється – результатами його учнів. Нового для нас немає нічого крім методів, якими досягається результат. Більшість викладачів переконана, що результат студент покаже, якщо буде “зубрити” матеріал і здавати його під “жорстким контролем”. Таким чином випрацьовується система учіння, отримання знань і навичок. А що буде, коли “зубріння” і “контроль” подати під “соусом” бізнес-гри? Це викличе у студента зацікавлення. Зацікавлення, підігрите мотивацією, приведе до запланованого результату. А у студента самоусувається істерія, відчуття обману, невдоволення, що впливає на результат вивчення дисципліни. Чи вплине це на ефективність навчання? (Під ефективністю ми розуміємо отримання максимального результату за мінімальний час.) Якщо студент оволодіє законами ефективності, то логічно, що він буде успішним не лише в навчанні, а й в житті. Основне завдання вчителя – навчити молоду людину не лише законам виживання у світі, а й законам гідного, виправданого життя.

Інна Гринь пише: «...щоб виховати “олімпійця” необхідно:

1. Поставити високу ціль.
2. Встановити ступінь відповідальності.
3. Забезпечити індивідуальність процесу.»

Отже, ми підходимо до групи студентів, які прийшли на заняття як до “Олімпійської збірної”. Ця збірна мусить стати монолітом, хоча до неї потрапили різні люди, різних характерів, різної підготовки, але з **одною метою** - «*стати висококласним спеціалістом*» (ціль поставлена).

Взаємовідповідальність – це важливий фактор:

1. Потрібно одразу домовитись з кожним студентом про дії студента і викладача з позицій прийнятого рішення (кожен студент робить відповідні записи у своєму “Журналі успіху”. Ми домовляємось про правила гри (повідомляємо студентів про умови рейтингу).
2. Викладач повинен бути готовим до знаходження шляху виходу із ситуації і спрямування студента до досягнення поставленої мети (найкоротший шлях до мети – це дотримання планування у “Журналі успіху” і зазначених термінів).
3. Викладач мусить бути уважним до успіхів студента. Вчасно і заслужено відмічати успіхи і вказувати на недоліки у роботі кожного студента. Не забувати, що хвалити потрібно перед всією групою, а на недоліки вказувати на одинці. Вчасно коригувати записи у “Журналі успіху”.

Зазвичай, перше заняття (лабораторне чи практичне) ми розпочинаємо з:

➔ **Написання «Формули успіху» і заведення «Журналу успіху»**

(студенти сидять по одному за партою, щоб досягти відносного усамітнення, чесно відповісти на поставлені питання та сконцентруватися, маючи перед собою 10 аркушів паперу формату А4)

Необхідно відповісти на декілька запитань (лише з одною умовою – *бути чесним самим з собою*)

1. **Якою людиною я хочу стати?**
2. **Ким я хочу стати?**
3. **Яку думку про мене будуть мати люди, коли я буду в похилому віці?**

Лист №1
ФОРМУЛА УСПІХУ
Я, _____, студент _____ курсу _____ групи,
1. _____ _____
2. _____ _____
3. _____ _____

Відповівши на питання «**ХТО?**», «**ЯКИЙ?**» не буде труднощів відповісти і на запитання «**ЧОГО** ви хочете досягти?» і «**ЩО** потрібно зробити, щоб стати **ТАКИМ** і отримати все **ЦЕ?**»

Якщо у студента виникли труднощі із відповідями на запропоновані запитання, то ми відкладаємо в сторону цей аркуш паперу, нумеруючи його №1, потім даємо відповіді на листах №2-№5, на кожному з яких написано декілька запитань. Питання можуть бути різні, вони залежать від мети, яку переслідує викладач. Ми пропонуємо наступні запитання (за якими ми оцінюємо соціальний статус студента, його моральні та етичні норми, його перспективність і самооцінку):

- Що і кого я люблю над усе?
- Які мої таємні бажання?
- Що не залишає мене байдужим?

- Що для мене є найважливішим у житті?
- Яка праця мені приносить максимальне задоволення?
- Що я вмію робити найкраще?
- Які мої захоплення?
- Які мої переваги, в чому я сильний?
- В яких галузях знань я маю успіхи?
- Яку дисципліну я хочу підкорити?
- Який диплом я хочу отримати?
- Що я б робив, якби зараз отримав диплом?
- За що я буду боротися?
- Ради чого я ризикну в своєму житті?
- Яка ціль мого життя?

Відповідей на кожне із запитань може бути багато, якщо відповіді поодинокі та скупі, то це свідчить лише про те, що студент замкнувся в собі вважаючи себе або вищим над всім цим, або негідним кращого. Для викладача – це сигнал. Це студент, на якого необхідно звернути увагу і з'ясувати причину такої поведінки. Якщо відповідей багато, то студенти повинні розмістити їх у порядку важливості до поставленої мети або мрії.

Домашнім завданням є: переписати свої бажання в блокнот (одне бажання на одному аркуші) і прописати дату виконання дії, які дозволять виконати бажання чи мрію (дії планують на рік, місяць, тиждень, день).

Студент має право не розголошувати свої записи. Тому для викладача студент малює свій «портрет» за відповідями на поставлені викладачем питання. Потім здає малюнок, за яким викладач оцінює його стан на момент тестування. Малюнок має декілька осей, кожна з яких студент ділить на 10 рівних проміжків. Всі вісі розпочинаються з однієї точки. Мають нумерацію. Студенти, відповідаючи на запитання оцінюють себе в проміжку чисел від 1 до 10, потім з'єднують крайні положення на осях лінією і дивляться яке «коло» вони отримали. За малюнком викладач бачить рівень гармонічного розвитку студента як особистості (його ставлення до себе; до сім'ї (до матері, до батька, до бабусі, дідуся, брата чи сестри); одногрупників; як відчуває себе студент в університеті; до свого майбутнього; до свого минулого тощо).

Потім пропонуємо цей «особистий портрет» приклеїти на першу сторінку «Журналу успіху», поставивши дату появи цього «шедевру мистецтва». Студентам повідомляємо, що ідеальна людина має «коло». Студент сам вибирає, які вади характеру потрібно подолати, щоб змінитися самому, вдосконалитись, наблизитись до ідеалу.

Впоравшись із завданням студенти працюють з аркушем №6, а на інтерактивну дошку подається вся інформація рейтингового вивчення дисципліни: кількість лекцій, лабораторних робіт, колоквіуми, модульний контроль, комп'ютерне тестування, наукова робота, терміни їх проведення, кількість балів.

Розрахунок балів				
Вид діяльності	Мін балів	сума Мін балів	Мах балів	сума Мах балів
Наукова робота	8	8	16	16
Самостійна робота	6	6	10	10
Лабораторна робота	3	30	5	50
колоквіум	16	16	24	24
сума		60		100
Залік (комп'ютерне тестування)		60		100

З курсу «_____» у першому (другому) семестрі я хочу отримати за рейтингом _____ балів, що відповідає оцінці _____, здати іспит на _____ балів, що відповідає оцінці _____

Для цього мені необхідно:

1. щотижня виділяти _____ хв. для вивчення теоретичного матеріалу; _____ хв. для підготовки до виконання лабораторних робіт; _____ хв. для відвідування бібліотеки Вернадського та бібліотеки КНТЕУ; _____ хв. та систематизації отриманих знань і підготовки алгоритму наукових досліджень; _____ хв. на наукові дослідження; _____ хв. на консультацію з викладачем.

2. Результати досліджень оформити в статтю на тему «_____»; надрукувати її у Віснику КНТЕУ та матеріалах конференцій _____; взяти участь у роботі конференції _____; взяти участь у конкурсі наукових робіт на тему _____ в рамках конференції _____

3. Встановлюю звітні періоди: початковий «_____» _____ 2010 р.

Проміжний «_____» _____ 2010 р.

Кінцевий «_____» _____ 2010 р.

Звітний «_____» _____ 2010 р.

Я пам'ятаю, що моя доля в моїх руках, а недотримання власного плану дій приведе мене до моєї ж поразки

Отже, наприкінці практичного чи лабораторного заняття студент має: поставлені цілі, шляхи реалізації та терміни досягнення мети. Залишилося працювати, дотримуючись планування.

Список використаної літератури

1. В.А.Скакун. Методика преподавания специальных и общетехнических предметов (в схемах и таблицах); учебное пособие.- 3-е изд., стер., - М.: Издательский центр «Академия», 2007.-128с.

2. Журнал "NETWORK" №1-№6 за 2009 р.

3. Смилъян Мори. ООО «Я». Новые размышления в 21 веке... (www.smiljanmori.com; www.motivacija.com)

4. Себур Грей. Я рисую деньги. – СПб.: Питер, 2007.-160с.: ил. – (Серия «Сам себе психолог»)